

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/61/99

OCZEKIWANIA WOBEC FUNDUSZY EMERYTALNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W nowym systemie emerytalnym dotychczasowe ubezpieczenia społeczne zostały wsparte ubezpieczeniami dodatkowymi, finansowanymi metodą kapitałową w formie funduszy emerytalnych. Badani opłacający składki ubezpieczeniowe, którzy urodzili się po roku 1968, muszą przystąpić do któregoś z funduszy i wpłacać do niego część składki emerytalnej. Osoby urodzone w latach 1949-1968 mogą natomiast dokonać wyboru, czy przystąpić do jakiegoś funduszu emerytalnego i przekazywać do niego część składki emerytalnej czy też całość składki wpłacać nadal do ZUS, ale już na nowych zasadach.

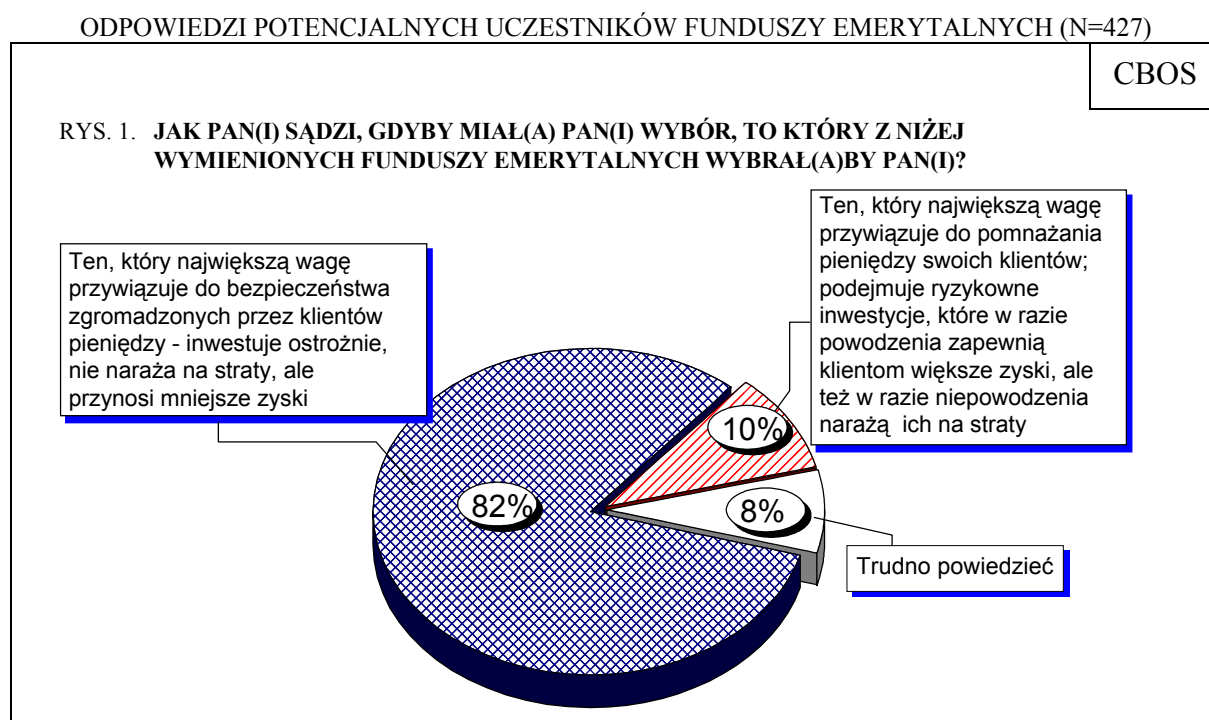
Fundusze emerytalne zainaugurowały działalność 1 kwietnia i rozpoczęły intensywne kampanie reklamowe. Jakie są oczekiwania wobec funduszy, jaki sposób ich działania jest społecznie pożądanym? W Polsce nie ma tradycji związanych z działalnością funduszy, wiedza o zasadach ich funkcjonowania jest znikoma, można więc tylko sondować bardzo ogólne preferencje dotyczące sposobu pomnażania zasobów finansowych, bezpieczeństwa wkładów i ograniczeń w dysponowaniu pieniędzmi osób ubezpieczonych.

Pytania na ten temat zadawaliśmy respondentom podlegającym ubezpieczeniu - aktywnym zawodowo oraz innym opłacającym składkę i spełniającym wspomniane kryteria wieku, zatem tym, którzy muszą dokonać wyboru funduszu lub też mogą to uczynić, ale nie są do tego zobowiązani, a więc potencjalnym uczestnikom funduszy emerytalnych.

Wyniki sondażu¹ wskazują, że zdecydowana większość badanych (82%) oczekuje od funduszu emerytalnego przede wszystkim troski o bezpieczeństwo wkładów, a zatem bardzo ostrożnej polityki inwestycyjnej, nie narażającej na straty, nawet kosztem mniejszych zysków.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (106), 4-9 marca '99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłej ludności Polski (N=1065).

Tylko co dziesiąty respondent woli podjąć ryzyko, aby zapewnić sobie większe zyski. Należy dodać, że preferencje potencjalnych uczestników funduszy emerytalnych są niemal identyczne z opiniami na ten temat wśród ogółu dorosłych Polaków, wyrażanymi przed reformą ubezpieczeń społecznych².

Fundusz, który inwestuje ostrożnie i największą wagę przywiązuje do bezpieczeństwa wkładów, najczęściej wybraliby mieszkańcy dużych miast (powyżej 100 tys. ludności), zwłaszcza zaś wielkich aglomeracji. Natomiast mieszkańcy wsi i małych miast nieco częściej niż inni woleliby fundusz podejmujący ryzykowne inwestycje, które mogą przynieść większe zyski, ale i narazić na straty. Takiego wyboru dwukrotnie częściej niż pozostali dokonaliby respondenci z wykształceniem podstawowym, co może wynikać z ich mniejszych kompetencji (w tej kategorii badanych częstsze niż w innych są deklaracje „trudno powiedzieć”). Większe zyski znacznie częściej też preferują dwie kategorie ankietowanych -

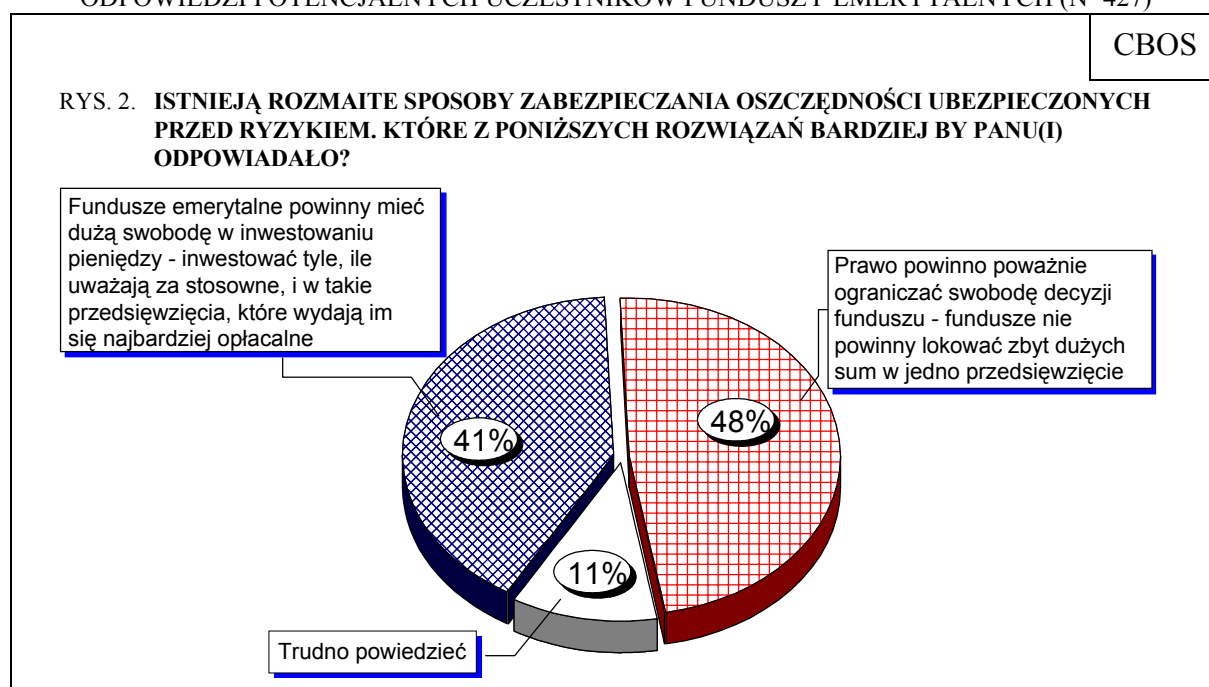
² Por. komunikat CBOS „Gotowość uczestnictwa w drugim i trzecim filarze ubezpieczeń społecznych - oczekiwania pod adresem kapitałowych funduszy emerytalnych”, wrzesień '98.

o najniższych i (rzadziej) najwyższych dochodach na osobę w rodzinie. Za podejmowaniem ryzyka nieco częściej niż inni opowiadają się pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (zob. tabele aneksowe).

Wśród najstarszych roczników w ankietowanej grupie (w wieku od 45 do 50 lat) znacznie więcej osób niż w pozostałych nie ma wyraźnie określonych preferencji w tej sprawie. Można przypuszczać, że osoby te nie myślą o uczestnictwie w żadnym z funduszy.

Wprawdzie zdecydowana większość ankietowanych wolałaby uczestniczyć w „bezpiecznym” funduszu, który nie podejmuje ryzykownych inwestycji w celu zapewnienia klientom wyższych zysków, ale tylko niespełna połowa (48%) opowiada się za formalnoprawnymi ograniczeniami swobody decyzji funduszu, zmierzającymi do minimalizowania ryzyka.

ODPOWIEDZI POTENCJALNYCH UCZESTNIKÓW FUNDUSZY EMERYTALNYCH (N=427)

Ponad dwie piąte badanych (41%) uważa, że fundusze nie powinny być ograniczane w inwestowaniu pieniędzy. Opinie potencjalnych uczestników otwartych funduszy emerytalnych są więc podzielone. Wydaje się, że odzwierciedlają one negatywne nastawienie części społeczeństwa do ograniczania swobody działalności funduszy.

Oczywiście ankietowani, którzy woleliby bezpieczny fundusz, choć przynoszący mniejsze zyski, częściej niż pozostali (51% - 37%) uważają, że prawo powinno ograniczać swobodę decyzji funduszu.

Za swobodą działania funduszy częściej opowiadają się młodszy badani, którzy muszą obowiązkowo przystąpić do któregoś z nich, niż starsi nie mający takiego obowiązku (odpowiednio 47% i 39%).

Prawne ograniczenie swobody inwestycyjnej funduszu bardziej odpowiadałoby osobom wykształconym (ze średnim i, zwłaszcza, wyższym wykształceniem), osiągającym wyższe dochody, żyjącym w dobrych warunkach materialnych, mieszkańcom największych miast. Takie rozwiązanie częściej niż inni poparliby przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz respondenci bierni zawodowo. Preferowanie prawnych ograniczeń swobody decyzji funduszu jest tym częstsze, im lepsze warunki materialne deklarują ankietowani.

O tym, że fundusze emerytalne powinny mieć dużą swobodę w inwestowaniu pieniędzy - przede wszystkim z myślą o opłacalności inwestycji, najczęściej przekonani są robotnicy wykwalifikowani i niewykwalifikowani, osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, żyjące - według własnej oceny - w złych warunkach materialnych.

★

★

★

Zdecydowana większość (82%) przyszłych uczestników kapitałowych funduszy emerytalnych - zobowiązanych do tego na mocy ustawy lub mających możliwość takiego wyboru - preferuje fundusze inwestujące ostrożnie, a nie takie, które podejmują ryzykowne inwestycje. Ankietowani chcą mieć przede wszystkim poczucie, że ich własne wkłady są bezpieczne.

Za formalnoprawnymi ograniczeniami swobody decyzji funduszy, zmierzającymi do minimalizowania ryzyka i zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych przez klientów pieniędzy, opowiada się jednak tylko niespełna połowa zainteresowanych (48%). Znaczna część (41%) jest przeciwna tego typu ograniczeniom, uważając, że fundusze emerytalne powinny mieć dużą swobodę działania i móc inwestować w takie przedsięwzięcia, które wydają im się najbardziej opłacalne.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Obecnie w Polsce rozpoczynają działalność fundusze emerytalne. Jak Pan(i) sądzi, gdyby miał(a) Pan(i) wybór, to który z niżej wymienionych funduszy emerytalnych wybrał(a)by Pan(i)?
 1 - Ten, który największą wagę przywiązuje do bezpieczeństwa zgromadzonych przez klientów pieniędzy - inwestuje ostrożnie, nie naraża na straty, ale przynosi mniejsze zyski;
 2 - Ten, który największą wagę przywiązuje do pomnażania pieniędzy swoich klientów; podejmuje ryzykowne inwestycje, które w razie powodzenia zapewnią Klientom większe zyski, ale też w razie niepowodzenia narażą ich na straty
 (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	82	10	8	427
Płeć				
Mężczyźni	80	10	10	226
Kobiety	85	10	6	201
Wiek				
18-24 lat	85	8	7	71
25-34	85	10	5	124
35-44	82	11	7	158
45-50	75	9	16	73
Miejsce zamieszkania				
Wies	79	13	8	119
Miasto do 20 tys.	79	13	8	58
20 - 100 tys.	78	10	12	106
101 - 500 tys.	87	9	4	87
501 tys.i więcej mieszk.	93	2	5	57
Wykształcenie				
Podstawowe	69	18	13	50
Zasadnicze zawodowe	82	9	8	162
Średnie	85	9	6	155
Wyższe	85	9	7	60
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	86	9	5	57
Prac.umysł.niż.szczebła	84	7	9	79
Pracownicy fiz.- umysł.	79	10	11	81
Robotnicy wykwalifikowani	81	13	6	85
Robotnicy niewykwalifik.	84	8	8	47
Pracujący na własny rach.	81	14	5	35
Bierni zawodowo	80	11	8	44
Pracuje w:				
sferze budżetowej	76	13	11	77
sekt. państw., publicznym	85	4	11	102
sp. wiaśc. pryw. i państwa	84	11	5	63
sekt. pryw. poza rolnict.	83	12	5	144
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	68	21	11	82
276 - 399	89	7	5	72
400 - 549	92	6	2	78
550 - 799	92	2	6	52
Powyżej 799 zł	83	12	5	56
Ocena własnych war. mater.				
Złe	81	10	9	129
Średnie	83	11	7	170
Dobre	83	8	9	128
Poglądy polityczne				
Lewica	90	5	5	99
Centrum	85	10	5	138
Prawica	80	13	6	107
Trudno powiedzieć	71	12	17	84

Tabela 2 . Istnieją rozmaite sposoby zabezpieczania oszczędności ubezpieczonych przed ryzykiem. Które z poniższych rozwiązań bardziej by Panu(i) odpowiadało? 1 - Fundusze emerytalne powinny mieć dużą swobodę w inwestowaniu pieniędzy - inwestować tyle, ile uważają za stosowne, i w takie przedsięwzięcia, które wydają im się najbardziej opłacalne; 2 - Prawo powinno poważnie ograniczać swobodę decyzji funduszu - fundusze nie powinny lokować zbyt dużych sum w jedno przedsięwzięcie (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	48	11	427
Płeć				
Mężczyźni	40	48	12	226
Kobiety	43	48	9	201
Wiek				
18-24 lat	51	44	5	71
25-34	41	53	6	124
35-44	40	49	12	158
45-50	36	42	22	73
Miejsce zamieszkania				
Wieś	38	46	15	119
Miasto do 20 tys.	43	48	10	58
20 - 100 tys.	45	48	7	106
101 - 500 tys.	51	40	9	87
501 tys.i więcej mieszk.	27	62	11	57
Wykształcenie				
Podstawowe	44	41	15	50
Zasadnicze zawodowe	45	39	16	162
Średnie	41	54	6	155
Wyższe	31	62	6	60
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	34	64	2	57
Prac.umysł.niż.szczebła	30	61	9	79
Pracownicy fiz.-umysł.	43	47	10	81
Robotnicy wykwalifikowani	54	31	16	85
Robotnicy niewykwalifik.	51	34	15	47
Pracujący na własny rach.	41	43	15	35
Bierni zawodowo	35	58	8	44
Pracuje w:				
sferze budżetowej	43	41	17	77
sekt. państw.,publicznym	36	52	11	102
sp. właśc. pryw. i państwa	45	48	7	63
sekt. pryw. poza rolnict.	45	46	8	144
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	41	44	16	82
276 - 399	50	38	12	72
400 - 549	43	54	3	78
550 - 799	31	60	9	52
Powyżej 799 zł	45	51	4	56
Ocena własnych war. mater.				
Złe	51	40	9	129
Średnie	37	49	14	170
Dobre	37	55	8	128
Poglądy polityczne				
Lewica	40	50	10	99
Centrum	41	48	11	138
Prawica	44	45	11	107
Trudno powiedzieć	40	49	11	84